

Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych w UE

★ ★ *Schengen a współpraca policji*

Z reguły „Schengen” kojarzy się z dobrodziejstwem przekraczania granic wewnętrznych bez kontroli paszportowych. Schengen to jednak znacznie szersze pojęcie – to cały szereg zasad i regulacji (tzw. *Schengen acquis*) dotyczących przepływu osób, polityki azylowej, wizowej, imigracyjnej, walki z narkomanią, z oszustwami na skalę międzynarodową, współpracą celną, sądowniczą oraz współpracą policji w celach prewencyjnych i walki z terroryzmem, handlem narkotykami i in.

Konwencja Schengen zobowiązuje służby policyjne do udzielania sobie pomocy w celu zapobiegania i ścigania osób podejrzanych, oskarżonych lub skazanych za popełnienie czynów karalnych. Wnioski o pomoc kierowane są do właściwych organów centralnych, a te z kolei odpowiadają bezpośrednio lub delegują do udzielenia takiej odpowiedzi inny, właściwy organ policyjny.

Funkcjonariusze państwa-strony Konwencji mogą prowadzić obserwację osób podejrzanych o popełnienie czynów karalnych mogących stanowić podstawę do ekstradycji. Funkcjonariusze są również upoważnieni do prowadzenia takich obserwacji na terytorium każdego innego państwa Schengen pod warunkiem jednak, że działanie takie będzie poprzedzone pozytywnym rozpatrzeniem wniosku o pomoc sądową przez stronę, na której terytorium taka obserwacja ma być dokonana.

Współpraca reguluje ponadto zasady przekraczania granicy w wyniku pościgu za osobami schwytanymi na gorącym uczynku, popełniającymi przestępstwa z listy przestępstw wymienionych powyżej, współdziałającymi w popełnianiu tych przestępstw oraz osób zbiegłych z aresztów i więzień. W takich wypadkach funkcjonariusze uczestniczący w pościgu mogą przekroczyć granicę innego państwa-strony Konwencji, informując określone organy kraju, którego granice przekraczają, o fakcie przekroczenia granicy. Pościg taki musi natychmiast zostać wstrzymany w chwili, gdy zażąda tego strona, na terytorium której pościg jest prowadzony.

★ ★ *System Informacyjny Schengen (SIS)*

Jest to najbardziej złożony system zbierania i transferu informacji dostępny m.in. dla policji połączony z komputerową bazą danych nt. osób niepożądanych na terenie państw Schengen. SIS pełni zadanie horyzontalne, tzn.

Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych w UE

umożliwia wymianę informacji o osobach i rzeczach między państwami członkowskimi za pośrednictwem jednostki centralnej w Strasburgu.

Dane rejestrowane w SIS dotyczą m.in. osób nie posiadających prawa wjazdu na terytorium któregoś z państw Schengen, osób poszukiwanych (ekstradycja), osób wymagających ochrony policyjnej, świadków zeznających przed sądami oraz osób, w stosunku do których prowadzony jest tzw. nadzór niejawny. W SIS umieszczone są także dane dotyczące przedmiotów mogących służyć jako dowód w procesie karnym. Rejestr zawiera również dane dotyczące skradzionych pojazdów, skradzionej lub zaginionej broni, skradzionych i zgubionych dokumentów osobistych oraz formularzy (*in blanco*) tych dokumentów. Rejestr zawiera również zarejestrowane numery banknotów. Trwająca reforma SIS ma także na celu rozszerzenie zakresu kategorii danych użytkowanych w ramach Systemu. Państwa uczestniczące w SIS są zobligowane do zapewnienia na poziomie krajowym odpowiedniego poziomu ochrony danych osobowych.

Europol

Europol, inaczej Europejski Urząd Policyjny, rozpoczął oficjalnie działalność 1 lipca 1999 r. Przed wejściem w życie porozumienia o Europolu zaczął działać Europol Drugs Unit – EDU, czyli Komórka ds. Narkotyków z siedzibą w Hadze, będąca prekursorem współpracy europejskiej w tej dziedzinie.

Wśród zadań Europolu wymienia się szeroko rozumianą współpracę z państwami członkowskimi w zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości poprzez gromadzenie i analizę informacji, koordynowanie działalności organów dochodzeniowych. W szczególności Europol zajmuje się nielegalną imigracją, handlem ludźmi, rozpowszechnianiem dziecięcej pornografii, handlem narkotykami, kradzionymi pojazdami, materiałami radioaktywnymi, praniem pieniędzy pochodzących z handlu narkotykami, a także zabójstwami, handlem organami ludzkimi, działalnością o podłożu rasistowskim, fałszowaniem pieniędzy, przestępstwami komputerowymi, korupcją, przemytem broni, przestępstwami związanymi z ochroną środowiska, handlem zwierzętami podlegającymi ochronie. Ma za zadanie przeciwdziałać zorganizowanej przestępczości, w tym wszelkim przejawom terroryzmu.

W systemie Europolu bardzo ważną rolę odgrywa komputerowa baza danych – TECS (*The Europol Computer Systems*), która gromadzi informacje na

Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych w UE

temat skazanych, podejrzanych, świadków i ofiar przestępstw, co znacznie ułatwia identyfikację i przyspiesza działania organów policyjnych. Jest ona jednak nie w pełni ukończona. Aby wzmocnić więzi współpracy krajów, w 2000 r. uruchomiono możliwość tworzenia Europol National Units (ENU). ENU są to łączone międzynarodowe grupy śledcze bardzo ułatwiające dochodzenie, gdy zakres podejmowanych działań rozciąga się na terytorium kilku państw. Ponadto prowadzone są przygotowania do stworzenia European Police Academy, europejskiej wyższej uczelni policyjnej, która będzie kształcić przyszłych pracowników Europol-u. Szczyt Unii Europejskiej w Nicei zaowocował przyjęciem projektu stworzenia bliźniaczej organizacji Europolu – Eurojust. Będzie ona skupiać prokuratorów, sędziów, pracowników sądownictwa i oficerów policji i wspomagać działalność Europolu w przypadkach poważnych zbrodni międzynarodowych, będzie również kontrolować prowadzone działania z prawnego punktu widzenia.

★ Czym różni się Interpol od Europolu?

Interpol, czyli Międzynarodowa Organizacja Policji Kryminalnych, powstała w 1923 r. i skupia przedstawicieli 177 państw. Jej zadaniem jest promowanie i wspieranie współpracy między jej krajami członkowskimi na poziomie globalnym.

Odrębną rolę odgrywa utworzony w 1995 r., a działający w praktyce od 1998 r., Europol, czyli Biuro Policji Europejskiej, które z kolei realizuje podobne zadania na poziomie UE.

Polska jest członkiem Interpolu oraz jest stowarzyszona z Europolem.

★ Pakt o zwalczaniu przestępczości zorganizowanej

Dokument Komisji Europejskiej „Agenda 2000” stwierdza jednoznacznie, że Polska nie powinna mieć większych problemów z dostosowaniem się do wspólnotowych rozwiązań w zakresie tzw. III filaru UE (Wymiar Sprawiedliwości i Sprawy Wewnętrzne). Jednocześnie Komisja doszła do przekonania, że należałoby jak najszybciej włączyć kraje kandydujące do współpracy w dziedzinie walki z zorganizowaną przestępczością.

Jednym z efektów tej współpracy jest podpisany 28 maja 1998 roku przez ministrów spraw wewnętrznych i sprawiedliwości państw członkowskich UE oraz

Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych w UE

krajów kandydujących „Pakt o zwalczaniu przestępczości zorganizowanej”. Dokument ten składa się z 16 zasad, które odnoszą się do problematyki współpracy w dziedzinie zwalczania przestępczości zorganizowanej. Plan zakłada m.in. utworzenie krajowych, zintegrowanych zespołów międzynarodowych ds. zwalczania przestępczości zorganizowanej oraz organizowanie spotkań tych zespołów w celu opracowywania wspólnych strategii i działań (przy współpracy Europolu). Kraje-sygnatariusze zobowiązane są do przedstawiania własnych programów działania. Zakłada się również prowadzenia wymiany informacji w zakresie prowadzonych śledztw, działań operacyjnych oraz zgromadzonych informacji na temat grup przestępczych, ich struktury oraz miejsca działania. Plan zakłada również m.in. możliwość współpracy w dziedzinie szkoleń i dostaw sprzętu, wspólnych działań śledczych i operacyjnych, aktywną współpracę transgraniczną, realizowanie programu ochrony świadków, wymiany oficerów łącznikowych.

Dotychczasowa współpraca agend rządowych Polski z krajami Unii Europejskiej polega głównie na wymianie informacji. Odbyna się ona głównie poprzez Europol (w ramach Europol Drug Unit), szkolenia oraz współpracę tzw. oficerów łącznikowych.

